

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра банківської справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Регулювання брокерських послуг на фінансовому ринку: зарубіжна та вітчизняна практика

Студента 2 курсу 12м групи
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
спеціалізації «Фінансове брокерство»

Сондака Андрія
Васильовича

Науковий керівник
канд. екон. наук

Гербич Людмила
Анатоліївна

Гарант освітньої програми
канд. екон. наук

Гербич Людмила
Анатоліївна

Київ – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕГУЛЮВАННЯ БРОКЕРСЬКИХ ПОСЛУГ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ	6
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ МАСШТАБІВ БРОКЕРСЬКИХ ПОСЛУГ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ	13
2.1 Оцінка тенденцій брокерських послуг на фінансовому ринку України	13
2.2. Дослідження брокерської діяльності ФорексПриват (FxPrivate)	20
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ БРОКЕРСЬКИХ ПОСЛУГ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ	25
3.1. Зарубіжний досвід регулювання брокерських послуг на фінансовому ринку та оцінювання можливостей його використання в Україні	25
3.2. Шляхи удосконалення регулювання брокерських послуг на фінансовому ринку України	33
ВИСНОВКИ	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47
ДОДАТКИ	53

ВСТУП

Актуальність дослідження. Нормальне функціонування фінансового ринку є ключовою умовою зростання економіки будь-якої країни. Одним із основних елементів повноцінного фінансового сектору є розвинутий ринок брокерських послуг.

У складний для України період ефективний ринок брокерських послуг міг би стати каталізатором забезпечення економічної стабільності та здійснення структурних і комплексних реформ в структурі ринку капіталу. В сучасних реаліях широкий вибір нових фінансових інструментів на фінансовому ринку, умов їх емісії (видачі), погашення й виплати доходу, різні схеми торгівлі та взаємозв'язків між суб'єктами страхового, фондового, кредитного, валютного ринків повинні забезпечувати максимальну мобілізацію фінансових ресурсів, їх раціональний розподіл і перерозподіл та ефективне використання.

Отже, розвинений ринок брокерських послуг відіграє важливу роль у економічному зростанні фінансового ринку будь-якої країни. Розбудова повноцінно функціонуючого сегменту брокерських послуг на фінансовому ринку є вкрай відповідальним завданням, яке наразі стоїть перед Україною у світлі її інтеграції в європейську і світову економічну спільноту.

З огляду на це, визначення напрямів підвищення регулювання брокерської діяльності на фінансовому ринку в контексті проведення реформування економіки належить до загальнодержавних завдань на середньострокову перспективу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Брокерська діяльність є об'єктом досліджень багатьох зарубіжних і вітчизняних науковців, котрі зробили вагомий внесок у розроблення окресленої проблематики. Зокрема фундаментальні положення ефективного розвитку брокерської діяльності як складової фінансового посередництва викладено такими вченими: Базилевич В.Д.[1], Васильєва С.І.[5], Бондар Н.С.[5]., Орленко Б.М.[14], Приказюк Н.В.[19], та інші.

Метою дослідження є дослідження теоретичних засад і практичних аспектів регулювання брокерських послуг на фінансовому ринку та розробка рекомендацій з його удосконалення.

Для виконання поставленої мети необхідно виконати наступні **завдання**:

- розглянути теоретичні основи регулювання брокерських послуг на фінансовому ринку;
- зробити оцінку тенденцій брокерських послуг на фінансовому ринку України;
- зробити дослідження брокерської діяльності ФорексПриват (FxPrivate);
- оцінити зарубіжний досвід регулювання брокерських послуг на фінансовому ринку та оцінювання можливостей його використання в Україні;
- визначити шляхи удосконалення регулювання брокерських послуг на фінансовому ринку України.

Об'єктом дослідження є сукупність законодавчих та нормативно-правових актів щодо регулювання діяльності брокерських компаній на фінансовому ринку.

Предметом дослідження є теоретичні засади та практичні аспекти регулювання брокерських послуг на фінансовому ринку.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу дослідження становлять наукові праці, рекомендації з питань діяльності брокерів на страховому ринку. В основу дослідження покладено загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: абстрактно-логічний – для аналізу фахової літератури, теоретичного узагальнення й формування висновків щодо сутності брокерської діяльності на фінансовому ринку; декомпозиції – для розкриття мети дослідження та постановки завдань; методи аналізу та синтезу – для дослідження брокерської діяльності ФорексПриват (FxPrivate) на валютному ринку України. В ході вирішення поставлених завдань були використані такі прийоми наукового дослідження, як спостереження (статистичне) і обробка отриманого матеріалу за допомогою аналізу.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розгляді та виборі головних інструментів розвитку та удосконаленню брокерської діяльності в Україні, та їх вплив на фінансовий ринок в цілому.

Особистий внесок магістра. Випускна кваліфікаційна робота є самостійним завершеним дослідженням автора.

Публікації. Окремі результати дослідження знайшли відображення в науковій статті: Сондака А.В. Оцінка тенденцій брокерських послуг на фінансовому ринку України. *Фінансові установи в умовах глобальних дисбалансів*: зб. наук. ст. студ. денної форми навчання / відп. ред. Н.П. Шульга. К.: Київ. нац. торг. - екон. ун-т, 2021. 386 с. (С. 78-83)

Структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел та додатка. Основний зміст роботи викладено на 46 сторінках. Робота містить 12 таблиць, 5 рисунків, 53 літературних джерела, 1 додаток.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕГУЛЮВАННЯ БРОКЕРСЬКИХ ПОСЛУГ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

Розглянемо підходи до трактування брокерської діяльності вітчизняними науковцями. На думку В.Д. Базилевича, брокерська діяльність полягає в укладенні фінансовим посередником цивільно-правових договорів (зокрема на підставі договорів доручення чи комісії) щодо цінних паперів від свого імені (від імені клієнта) за дорученням і за рахунок клієнта [1].

Васильєва С.І. та Бондар Н.С. визначають брокерську діяльність як діяльність щодо укладання угод з цінними паперами на основі угод чи комісії або доручення [5]. На думку Орленко Б.М., брокерська діяльність в Україні є посередницькою діяльністю, автор зокрема констатує, що:

- 1) брокер надає послуги;
- 2) брокер діє за дорученням клієнта;
- 3) брокер укладає угоди з цінними паперами за рахунок клієнта;
- 4) за виконання доручених дій брокер отримує комісійну винагороду;
- 5) відносини між брокером та клієнтом можуть здійснюватися не на постійній основі (після виконання доручення клієнта відносини між ними припиняються) [14].

Залежно від сфери здійснення брокерську діяльність на фінансовому ринку можна розрізнити за такими видами:

- на ринку цінних паперів,
- на страховому ринку;
- на кредитному ринку (кредитний брокеридж);
- на валютному ринку.

Світовий досвід засвідчує, що для брокерської діяльності необхідне законодавче закріплення та відповідне регулювання, проте чинне законодавство України у сфері брокерської діяльності регулює не всі його види.

Зокрема брокерська діяльність визначається згідно Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» як — укладення торговцем цінними паперами цивільно-правових договорів (зокрема на підставі договорів комісії, доручення) щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів від свого імені (від імені іншої особи), за дорученням і за рахунок іншої особи.

За законодавством України здійснювати брокерську діяльність на ринку цінних паперів можуть тільки юридичні особи, створені у формі господарського товариства (відповідно до ст. 16 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» [24] акціонерні товариства і товариства з обмеженою відповідальністю), для яких операції з цінними паперами є виключним видом діяльності.

Брокерська діяльність на ринку цінних паперів України є ліцензійним видом діяльності, державне регулювання та контроль за яким здійснює Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (далі — НКЦПФР).

З метою імплементації національного законодавства до положень відповідних актів ЄС Комітетом з питань фінансів, податкової та митної політики Верховної Ради України розроблено проект закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів» від 17.10.2019 №2284 (12.08.2020 повернуто з підписом від Президента), яким передбачено врегулювання відносин, що виникають під час розміщення та обігу цінних паперів, укладення й виконання деривативних контрактів і правочинів із ними. Новий законопроект покликаний сприяти комплексному врегулюванню принципів функціонування брокерської діяльності та запобігання маніпулюванню на них [20].

Згідно з законодавчим актом брокерська діяльність — це діяльність інвестиційної фірми з укладення деривативних контрактів та вчинення правочинів щодо фінансових інструментів за рахунок та від імені клієнтів або за рахунок клієнтів, але від свого імені.

З метою запобігання махінацій на ринку цінних паперів НКЦПФР також встановить нові вимоги до здійснення діяльності з торгівлі цінними паперами та до договорів, які укладаються під час провадження такої діяльності. Комісія схвалила проекти двох нормативних актів, які визначають порядок провадження торговцями цінними паперами професійної діяльності на фондовому ринку та адаптують його до міжнародних стандартів, зокрема: «Вимоги до договорів, які укладаються під час провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) — діяльності з торгівлі цінними паперами: брокерської діяльності, дилерської діяльності, андеррайтингу, управління цінними паперами» та «Вимоги (правила) щодо здійснення діяльності з торгівлі цінними паперами: брокерської діяльності, дилерської діяльності, андеррайтингу, управління цінними паперами».

Кредитний брокер - посередник між банками та позичальниками у процесі здійснення операцій кредитування фізичних та юридичних осіб. Учасник фінансового ринку .

У процесі роботи кредитні брокери взаємодіють з багатьма фінансовими структурами та компаніями: банками , страховими , оціночними компаніями, агентствами нерухомості , автосалонами та ін.

До комплексу послуг, що надаються кредитними брокерами входить: підбір оптимальної схеми кредитування, повний супровід проектів клієнтів, переговори з кредиторами .

Нові нормативні акти передбачають такі новації в діяльності торговців:

— поява нового виду договору — генеральна угода, який покликаний замінити договір на брокерське обслуговування і є більш універсальним та може укладатися як з клієнтом так і з контрагентом торговця. Залишається можливість укладання договору комісії, договору доручення та дилерського договору;

— врегулювання процедури вчинення особистих угод, надання інвестиційних порад або рекомендацій, проведення інвестиційного дослідження тощо;

- зміна підходу до визначення підозрілих угод;
- можливість оформляти угоди в електронному вигляді шляхом обміну електронними повідомленнями, що позбавляє необхідності використовувати паперові договори [6];
- обов'язкове оцінювання торговцем своїх клієнтів до надання послуг з метою віднесення їх до однієї з таких категорій: професійний клієнт, непрофесійний клієнт, прийнятний контрагент. Різним категоріям клієнтів передбачається надання торговцем різних рівнів захисту під час виконання замовлень;
- проведення торговцем оцінки відповідності й доречності послуг та фінансових інструментів, що надаються або пропонуються клієнтам;
- визначення вимог щодо дій торговців для отримання ними якомога кращого результату для своїх клієнтів;
- визначення вимог щодо інформації, яка надається клієнту або потенційному клієнту до надання послуги, під час її надання та після її надання [6].

Поняття брокерської діяльності на страховому ринку закріплено у ст. 15 Закону України «Про страхування» [23], а саме: страхові брокери — юридичні особи або фізичні особи, які зареєстровані у встановленому порядку як суб'єкти підприємницької діяльності та здійснюють за винагороду посередницьку діяльність у страхуванні від свого імені на підставі брокерської угоди з особою, яка має потребу у страхуванні як страхувальник.

Інвестиційна компанія або інвестиційний брокер - це професійний учасник ринку цінних паперів, контрактів, валюти і капіталів. Термін походить від англійського слова «Broker» - посередник. Так і є насправді, брокер - це приватна особа або компанія, що виконує посередницькі функції між продавцем і покупцем. Професійний учасник ринку цінних паперів, займається брокерською діяльністю, іменується брокером.

Брокерською діяльністю визнається здійснення цивільно - правових угод з цінними паперами в якості повіреного або комісіонера, діючого на

підставі договору доручення або комісії, а також доручення на здійснення таких угод при відсутності вказівок на повноваження повіреного або комісіонера в договорі.

В даний час займаються даним видом діяльності, як правило, комерційні організації, створені у формі акціонерного товариства або товариства з обмеженою відповідальністю.

На здійснення брокерської діяльності видається ліцензія професійного учасника ринку цінних паперів. Брокер здійснює свою діяльність на підставі договору доручення або комісії. Відмінною особливістю брокерської діяльності від інших видів професійної діяльності на ринку цінних паперів є те, що брокерами можуть здійснюватися операції передовіреній, якщо це обумовлено в договорі, або у випадках, коли брокер змушений до цього силою обставин для охорони інтересів свого клієнта з повідомленням останнього і тільки брокерам.

Серед основних обов'язків брокера можна назвати:

- обов'язок доводити до відома клієнтів всю необхідну інформацію, пов'язану зі здійсненням доручень клієнтів і виконанням зобов'язань за договором купівлі - продажу цінних паперів, в тому числі не рекомендувати клієнту угоду, не прийнявши заходів для того, щоб клієнт міг зрозуміти характер пов'язаних з нею ризиків;
- дбати про безпеку і окремий облік цінних паперів клієнтів, в терміни, що встановлюються договором, представляти клієнту звіти про хід виконання договору, виписки по руху грошових коштів і цінних паперів за обліковими рахунками клієнта;
- вживати заходів щодо забезпечення конфіденційності імені клієнта, його платіжних реквізитів та іншої інформації, отриманої в зв'язку з виконанням зобов'язань за договором з клієнтом. в процесі роботи на фондовому ринку можлива ситуація, коли у брокера і клієнта виникає конфлікт інтересів. У подібних випадках на брокера лежить обов'язок щодо повідомлення клієнта про існуючий інтерес.

Невиконання брокером цього обов'язку, внаслідок якого клієнт зазнав збитків, слугує підставою для відшкодування збитків в порядку, передбаченому цивільним законодавством.

З огляду на важливість діяльності фінансових брокерів в економічній літературі прийнято групування їх функцій на макро- та мікрорівні (рис. 1.1).

Рис.1.1 Функції фінансових брокерів*

* складено на основі [11]

Для ефективного здійснення професійної діяльності брокеру необхідна спеціальна інформація про клієнта. Законодавство передбачає можливість брокера звернутися до клієнту з проханням надати інформацію про його фінансовому положенні, джерела формування капіталу, запросити у керівників (уповноважених осіб) юридичних осіб документальне підтвердження їх повноважень при укладанні договорів (довіреності), а також довідку про дієздатність фізичної особи, що є клієнтом. У разі, якщо брокер діє як комісіонер, договір комісії може передбачати зобов'язання брокера зберігати грошові кошти, призначені для інвестування в цінні папери або

отримані в результаті продажу цінних паперів, і право їх використання брокером до моменту повернення цих грошових коштів клієнту. При цьому договором повинен бути передбачений порядок розподілу прибутку, отриманого в результаті використання зазначених коштів.

Брокеру забороняється гарантувати чи давати обіцянки клієнту в одержує доходи від інвестування збережених їм грошових коштів [8].

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ МАСШТАБІВ БРОКЕРСЬКИХ ПОСЛУГ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

2.1 Оцінка тенденцій брокерських послуг на фінансовому ринку України

В межах дослідження розглянемо деякі статистичні дані брокерства в Україні, що є відкритими та доступними для вільного користування та представленні на офіційних сайтах НКЦПФР та Національного банку України. Згідно з Державним реєстром страхових та перестрахових брокерів України (реєстр НБУ) станом на кінець 2020 р. зареєстровано 62 брокери [9], що відповідно на 1 одиницю більше за попередній рік або (+1,64%) (рис. 1). Щодо кількості ліцензій в рамках діяльності з торгівлі цінними паперами (зокрема брокерська діяльність) згідно НКЦПФР станом на кінець 2020 р. зареєстровано 214 брокерські ліцензії, що відповідно на 20 одиниць менше за попередній рік або (-8,54%) (рис. 2.1).

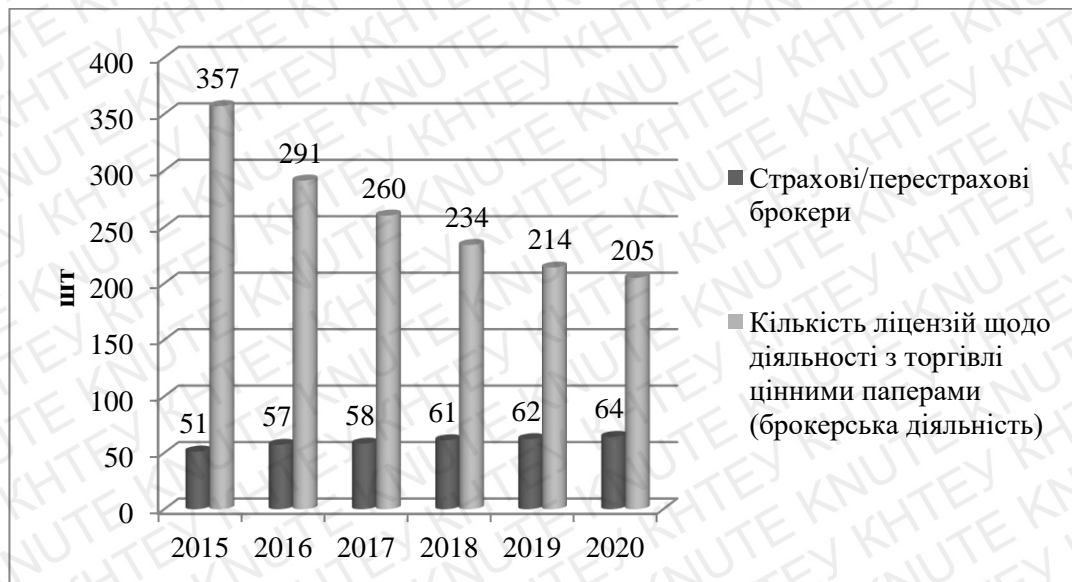

Рис. 2.1. Динаміка кількості страхових (у т.ч. перестрахових) брокерів та ліцензій щодо діяльності з торгівлі цінними паперами (брокерська діяльність) України за 2015—2020 рр., од.

* побудовано автором за даними [11].

Світова практика показує, що мінімальне співвідношення страхових компаній та страхових брокерів має бути на рівні 10:1. Тобто на одну страхову компанію має припадати 10 страхових брокерів [13].

Сучасний стан розвитку брокерської діяльності на страховому ринку України не відповідає світовим стандартам та тенденціям. Україна має одні з найнижчих показників по інституту брокерів серед європейських держав. Динаміка розвитку страхового брокерства у співвідношенні до кількості страхових компаній представлена у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Співвідношення страхових брокерів до страхових компаній на страховому ринку України за 2015—2020 рр., од.

Рік	Кількість страхових компаній	Кількість страхових брокерів	Співвідношення
2015	361	51	1:7
2016	310	57	1:5,4
2017	294	56	1:5,2
2018	281	61	1:4,6
2019	233	62	1:3,75
2020	225	64	1:3,51

Джерело: за даними [11]

Як бачимо, співвідношення кількості страхових брокерів та страхових компаній у 2020 році в Україні становило 1:3,51, тобто на одного брокера припадає понад 3,51 страхових компаній. Це значно більше, ніж у 2015 році, в якому на одного брокера припало 7 страхових компаній. Але таке поліпшення показника пов'язано не тільки з незначним приростом страхових брокерів, але й з значним зменшенням кількості страхових компаній [15-17].

Зміст правил і процедур, що описують дії системи брокерського обслуговування, має відповідати вимогам нормативних документів, що регламентують порядок здійснення брокерської діяльності, і крім того,

враховувати загально банківську систему управління і прийняття рішень, що склалася в банку.

При управлінні брокерським обслуговуванням комплекс проблем полягає в оптимізації цього процесу на основі зниження сукупних витрат, зниження ризиків, забезпечення керованості кожної окремої операції в рамках загального функціонування брокерського обслуговування в комерційному банку. Є досить суттєва необхідність технологічного оновлення брокерської діяльності та наданні брокерських послуг.

За результатами 2020 року страховики продемонстрували рекордні прибутки – 2.2 млрд. грн. Рентабельність активів сегменту становить 3.4%, що є найліпшим показником серед всіх небанківських фінансових установ. Кількість страхових компаній – порушників вимог регулятора до платоспроможності залишається суттєвою. Водночас декілька страховиків виправили порушення. Станом на 1 січня 2021 року 46 страховиків-ліцензіатів не виконували повною мірою вимогу до платоспроможності та достатності капіталу.

Найбільші страхові посередники сконцентровані переважно у країнах США та у Великій Британії (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Топ-10 міжнародних страхових брокерів за їх доходами від основних і супутніх послуг у 2019-2020 р.

№ з/п	Назва брокера	Доходи брокерів (\$)	Країна
1	Marsh & McLennan Cos. Inc.	7 524 000 000	США
2	Aon P.L.C.	4 654 393 100	Велика Британія
3	Willis Towers Watson P.L.C.	3 954 110 000	Велика Британія
4	Arthur J. Gallagher & Co.	3 574 550 000	США
5	BB&T Insurance Holdings Inc.	2 016 267 000	США
6	Brown & Brown Inc.	2 009 856 649	США
7	Hub International Ltd.	1 674 394 020	США
8	USI Insurance Services LLC	1 665 445 136	США
9	Alliant Insurnce Services Inc.	1 346 159 749	США
10	Acrisure LLC	1 322 983 764	США

Джерело: складено на основі [11].

За статистичними даними табл. 2.2 можна стверджувати, що в наведеному списку світові брокери є активними та потужними гравцями на страховому ринку, оскільки їх річні доходи сягають суми 1–7 млрд дол.

За кількістю посередників переважають Італія та Німеччина, де чисельність їх (фізичних та юридичних осіб) становить 243 393 і 199 421 відповідно. Найменша кількість посередників у Польщі (12 141) і Нідерландах (7 622).

Співвідношення кількості страхових агентів і брокерів у цих європейських країнах є однаковим: переважає кількість страхових агентів. Виняток становить Франція, де брокерів – у два рази більше, ніж страхових агентів [3]. Це пов'язано з тим, що законодавчі вимоги щодо діяльності брокерів є більш складними та суворими, ніж до діяльності агентської мережі.

В Україні також переважають по кількості страхові агенти, а чисельність брокерів коливається за роки становлення страхового ринку від 50 до 70.

Таблиця 2.3

Динаміка кількості укладених договорів страхування за участю брокерів в Україні за 2015–2020 рр., шт.

Рік	Добровільне страхування в розрізі галузей				Обов'язкове страхування	Усього
	життя	особисте	майнове	відповідальності		
2015	582	109	320	216	1 027	2 254
2016	2 394	250	326	172	1 909	3 854
2017	33	769	282	154	3 150	4 388
2018	9	2 302	277	197	4 347	7 132
2019	33	1 996	336	288	22 221	24 873
2020	51	2450	345	291	24562	28450

Джерело: складено на основі [4].

За даними табл. 2.3 видно щорічне зростання кількості всіх укладених договорів за участю брокерів. Якщо у 2015 р. чисельність договорів не перевищувала 2254, то у 2020 р. вона становить 28 450 тобто цей показник збільшився в 1,1 разів. Зростання кількості договорів відбулося за рахунок обов'язкового страхування і в основному за 2019 р. В останні три роки за галузями страхування через брокерську мережу найбільше укладаються

договори з особистого, потім з майнового страхування та трохи менше – зі страхування відповідальності.

Також треба відмітити значний зріст брокерської діяльності на кредитному та валютному ринку. В динаміці в порівнянні з 2019 роком в 2020 році їх послуги зросли на 9% та валютному ринку на 10,1% , що предмтавлено відповідно на рис. 2.2 та рис.2.3.

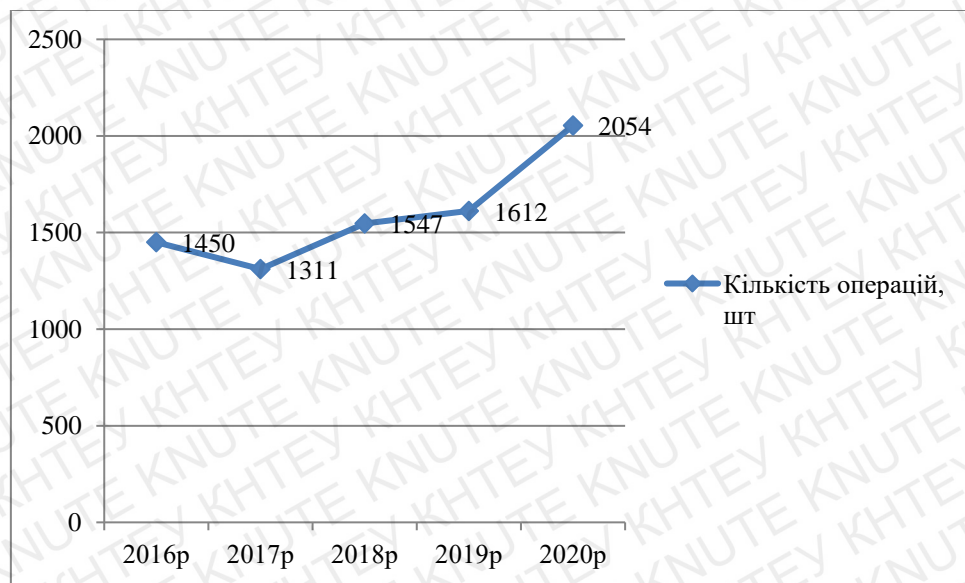

Рис.2.2. Динаміка кількості операцій брокерів на валютному ринку України, шт.

Джерело: за даними [11]

З рисунка ми бачимо, що ринок брокерських послуг значно зріс в 2020 році, не дивлячись на пандемію він зріс на 14% за 2016-2020рр.

Співпраця брокерів з банківськими установами дала більше заключення договорів ніж з іншими установами. Також чітко видно збільшення операцій в 2020 році.

Незважаючи на досить високу технологічність сфери біржової торгівлі, брокери та дилери в усьому світі не схильні до впровадження новітніх технологій у процес своєї діяльності. Однак, певні тенденції у інноваційному розвитку професійної діяльності на ринку цінних паперів варто виділити:

– Кіберзахист – західні брокерські компанії витрачають великі суми грошей на покращення захисту персональних даних своїх клієнтів, на оцінку ризику втрати конфіденційності даних, управління і навчання персоналу роботи з великими масивами даних. В Україні вказана проблема не стоїть так гостро, однак випадки кіберзлочинів на фінансовому ринку трапляються все частіше [8].

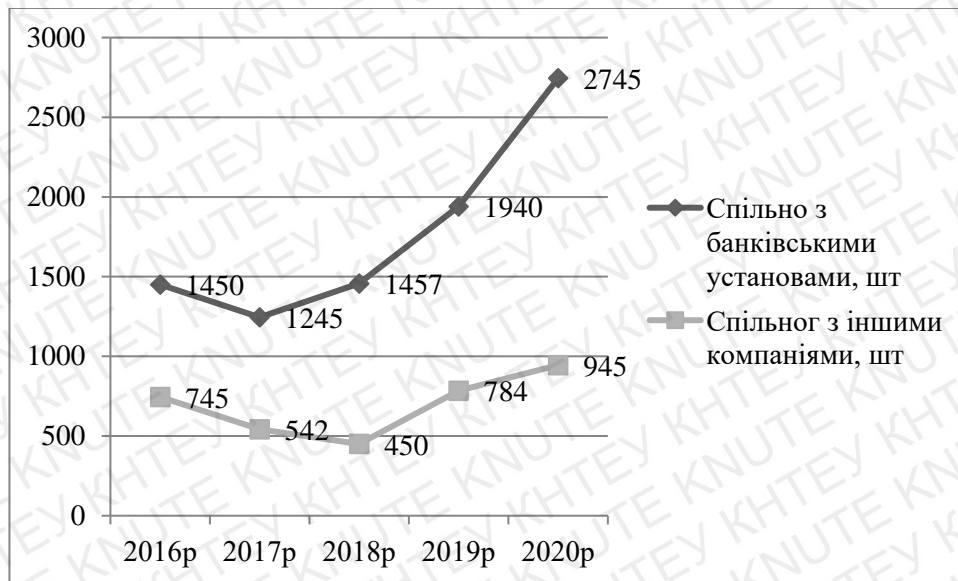

Рис.2.3. Динаміка кількості кредитних угод, укладених за участю брокерів на кредитному ринку України, шт.

Джерело: за даними [11]

– Хмарні сервіси - використання програмного забезпечення для зберігання великого масиву даних на віртуальному Інтернет-сервері. Компанії встановлюють таке забезпечення для максимально швидкого доступу до інформаційного ресурсу свого персоналу. Більше того, такі програми дозволяють працювати навіть віддалено від місця роботи (офісу), що дуже зручно для малих та середніх компаній [11]. В Україні такий вид інновацій активно запроваджується провідними брокерськими компаніями.

– High Frequency Trading (з англ. – високошвидкісний трейдинг) – використання спеціальних алгоритмів для створення роботизованих торгових систем, які здатні виконувати мільйони операцій за хвилину на фондових

біржах. Для таких технологій важливим є розміщення серверів брокера максимально близько до серверів фондової біржі, що дозволяє прискорити виконання торгових заявок на 2-3 мілісекунди швидше, ніж за звичайного підключення через мережу Інтернет. В Україні високошвидкісний трейдинг майже не використовується, що обумовлено низькою ліквідністю фондового ринку. Однак, більшість Інтернет-брокерів встановили свої сервери поряд с серверами фондових бірж.

– Вище охарактеризовано лише кілька прикладів технологій, які будуть змінювати форми ринків капіталу і впливати на діяльність брокерів–дилерів в найближчі роки. Залежно від розміру, бюджетів, та профілів клієнтів брокерських компаній деякі з цих ІТ-потреб можуть бути більш нагальними, ніж інші.

Підсумовуючи викладене, варто зауважити, що реформований вітчизняний ринок брокерських послуг має стати однією зі складових фундаменту, котрий забезпечить розбудову в Україні стійкої й прозорої фінансової системи, котра сприятиме подоланню викликів і загроз, які постали перед нашою країною, її довгостроковому економічному зростанню, фінансовій безпеці, а також уможливить її інтеграцію в європейський економічний простір. Такий комплексний підхід до реформування ринку посередницьких послуг дасть потужний імпульс для досягнення високого рівня розвитку національної економіки.

Перспективи подальших досліджень окресленої проблематики вбачаються в розробленні доктринальної моделі проекту Середньострокова програма розвитку ринку посередницьких послуг в Україні, яка повинна бути стратегічно переглянута і ґрунтуватися на цілісній інтегративній моделі верховенства закону і галузевих правових принципах, є одним з компонентів. Це повинен бути вектор розвитку внутрішній ринок посередницьких послуг з відповідними затвердженими фінансовими показниками.

2.2. Дослідження брокерської діяльності ФорексПриват (FxPrivate)

ФорексПриват (FxPrivate) – вітчизняна брокерська компанія, що працює на валютних ринках багатьох країн світу. ФорексПриват є online-брокером, який спеціалізується на наданні послуг трейдингу приватним клієнтам на ринку Forex. Брокер провадить діяльність з 2011 року. Клієнтам пропонується проводити торгівлю валютними парами та металами [21].

Крім цього, брокером надаються супутні послуги, наприклад, власникам ECN-NDD можуть бути доступні звіти про трейдерські торговельні операції в системі Currenex. Працюють також навчальна та партнерська програми.

Бере участь у таких рейтингах: Країни: Україна (8). Платіжні системи: Банк (110), WebMoney (45), QIWI (41). Валюти: EUR/USD (125), GBP/USD (124), USD/JPY (119), USD/CAD (109), AUD/USD (117). Метали: Золото (111), Срібло (104). Навчання: Безкоштовне (56). Тип брокера: DD(1) [20].

ФорексПриват (FxPrivate) працює за типом брокерської діяльності DD або Dealing Desk. Це означає – систему обробки транзакцій усередині компанії, що надає трейдерські послуги. Вихід на зовнішні ринки наразі не передбачено. Система DD має на увазі тип виконання Instant Execution при схемі B-Book, коли брокер має у своєму розпорядженні власний капітал, що збільшується за рахунок коштів клієнтів. Тоді як за успішної угоди зароблений прибуток виплачуватиметься з кишені компанії. Використовуючи систему Dealing Desk, брокер може ставити будь-яке кредитне плече, спред та комісію, змінювати котирування, створювати затримки виконання ордерів, відключати зв'язок із терміналом, вимикати спрацювання відкладених ордерів та звичайних угод [20].

DD-брокер ставить власні ордери проти своїх клієнтів та отримує дохід за його програту, таким чином компанія не зацікавлена в успішній роботі трейдера. Недоліками такої системи вважаються недобросовісне ставлення до своїх клієнтів і конфлікт інтересів, що виникають, тоді як перевагою

називають можливість почати торгівлю на Форекс з невеликих сум (від 1 USD) [20].

ФорексПриват (fx-private) надає широкий спектр брокерських послуг, розрахованих на клієнтів з різним рівнем капіталу. Компанія надає прямий доступ до українських торговельних майданчиків і пропонує інвесторам продукти з повним захистом капіталу, персональні консультації досвідчених керівників, які підвищують ефективність інвестицій [21].

Уклавши договір з брокером ФорексПриват (fx-private), клієнт отримує вигідні тарифні плани, низькі комісійні збори і доступ до високотехнологічних торгових додатків.

Основні напрямки діяльності

1. Інформаційні та аналітичні послуги ФорексПриват:

- Компанії та ринки (Ранковий огляд, головні новини, новини та коментарі, сценарії і прогнози, події і ринки)
- Світові ринки (Новини світових ринків, огляди і ідеї)
- Інструменти для аналізу (Профіль інструменту, календар статистики, лідери зростання-падіння, котирування, Теханаліз)

2. Брокерські послуги

- Самостійна торгівля (Єдиний торговий рахунок, Фондовий ринок України, Терміновий ринок України, Валютний ринок України, Фондовий ринок Індонезії)
- Торгівля з асистентом (Консультаційне обслуговування, консультації викладачів, торгові сигнали)
- Захист капіталу (страховка від зниження курсу гривні, страховка від зниження цін на акції, продукти з гарантованою прибутковістю)
- Автоматична торгівля («Trade Center» - готові торгові стратегії, Автослідження на «Comon.com»)
- Програми для автоматичної торгівлі (TSLab, Transaq Connector, Tradematic Trader)

– Інструменти і сервіси (ETF на Київській біржі, Єврооблігації, Податкова декларація онлайн, Індивідуальний інвестиційний рахунок, Інтернет-магазин акцій, Особистий кабінет).

3. Довірче управління

- Авторські стратегії
- Пайові інвестиційні фонди
- Структурний продукт

4. Навчання

- Очне навчання (Безкоштовні семінари, Платні курси, Консультації викладачів, Школа алготрейдерів)
- Дистанційне навчання (Вебінари, Відеокурси, Семінари по SKYPE, Демо -Рахунок, Школа фінансів) [26].

Невеликі інвестиційні компанії найчастіше представляють собою «брокера однієї послуги» (їх асортимент вкрай обмежений), вони не можуть дозволити собі вкладення в ІТ-інфраструктуру, розвиток нових сервісів. По суті, дрібні брокери не могли стати драйверами розвитку ринку. Він рухається конкуренцією великих гравців. Саме прагнення 5-10 найбільших гравців збільшити свою ринкову частку буде основним фактором розвитку ринку.

Таблиця 2.4

Місця брокера ФорексПриват в рейтингах

Назва рейтингу	Бал в рейтингу/максимальна кількість балів
Виконання ордерів	2.72 /10
Інвест. інструменти	3.14 /10
Швидкість виведення коштів	2.78 /10
Робота підтримки	3.08 /10
Кількість інструментів	2.56 /10
Торгова платформа	3.3 /10
Загальний бал в рейтингу валютних брокерів України	2.93%

Джерело: складено на основі [21].

Динаміку популярності ФорексПриват на брокерському ринку України серед трейдерів Міжнародного об'єднання форекс-трейдерів (МОФТ) за підсумками 2020 року можна розглянути на рис.2.4

Таблиця 2.5

Порівняльна характеристика ФорексПриват з іншими брокерами

Показники	FxPrivate	RoboForex	Forex4you	InstaForex
Торговельна платформа	MetaTrader4, MetaTrader5, сTrader, RTrader	MT4, MobileTrading	MT4, MobileTrading, MultiTerminal, OptionTrade, MT5,WebTrader	MT4, MT5, WebTrader, MobileTrading
мін. депозит	\$10	\$1	\$1	\$1
Кредитне плече	від 1:1 до 1:2000	від 1:10 до 1:500	від 1:1 до 1:1000	від 1:100 до 1:2000
Дов. управління	€	€	Ні	Ні
Нарахування % на решту	12.00%	Ні	13.00%	Ні
Спред	від 0.0 пунктів	від 0.0 пунктів	від 0.0 пунктів	від 0.1 пунктів
Рівень margin call/stop out	60%/40%	20%/10%	30%/10%	100%/50%
Виконання ордерів	Market Execution	Instant Execution, Market Execution	Instant Execution	Instant Execution, Market Execution
Бездепозитний бонус	Ні	Ні	\$100	Ні
Центові рахунки	€	€	€	Ні

Джерело: складено на основі [21].

Згідно проведеного аналізу ми бачимо що ФорексПриват має більш складніші умови для входження на брокерський ринок, але в порівнянні з

конкурентами має більше гарантій виконання, та більше торгівельних ділень.

Далі зробимо огляд торгівельних інструментів за головними конкурентами FxPrivate.

Таблиця 2.6

Порівняння брокерів за торговими інструментами

Вид інструмента	FxPrivate	RoboForex	Forex4you	InstaForex
Forex	Є	Є	Є	Є
Metalls	Є	Є	Є	Є
Crypto	Ні	Ні	Є	Є
CFD	Ні	Є	Є	Є
indexes	Ні	Є	Є	Є
Stock	Ні	Є	Ні	Є
ETF	Ні	Є	Ні	Ні
Options	Ні	Ні	Ні	Є

Джерело: складено на основі [21].

Отже, дослідження діяльності FxPrivate ще раз нам підтверджує, що український брокерський ринок постійно розширюється та виходить на новий рівень. FxPrivate є однією із небагатьох компаній яка працює в основному на українському ринку та ринку Індонезії. Але є певні ускладнення в розвитку брокерського ринку через постійні зміни в політико-економічній ситуації в країні, що не дає в повному обсязі виконувати послуги з надання брокерських інструментів.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ БРОКЕРСЬКИХ ПОСЛУГ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

3.1. Зарубіжний досвід регулювання брокерських послуг на фінансовому ринку та оцінювання можливостей його використання в Україні

Брокерські послуги є однією з важливих сфер фінансового ринку, що обов'язково повинні регулюватися державою і є одним з найважливіших елементів в фінансовому ринку кожної країни. Регулювання також обов'язково має здійснюватись у інших сферах фінансового ринку: допуск цінних паперів до публічних торгів; розкриття інформації емітентами; функціонування організаторів торгівлі (фондових бірж та торговельно-інформаційних систем); регулювання діяльності професійних учасників ринку, насамперед брокерів і дилерів, та їх відносин з клієнтами; реклама на ринку цінних паперів; заборона маніпулювання цінами.

Як показали результати аналізу, проведеного в попередньому розділі, брокерська діяльність на фінансовому ринку на сьогодні є недостатньо врегульованою і потребує подальшого удосконалення. З цією метою є корисним вивчення зарубіжного досвіду такого регулювання. Так, наприклад, в США Financial Industry Regulatory Authority (FINRA) є інституцією, яка здійснює ліцензування і регулювання діяльності брокерів та дилерів. Вона створює та забезпечує виконання правил, що регулюють діяльність брокерів і брокерсько-дилерських фірм, зареєстрованих у Сполучених Штатах. Основною її місією є «захист громадян-інвесторів від шахрайства та поганої практики». Вона належить до саморегулювальних організацій.

Окрім нагляду за компаніями з цінних паперів та їхніми брокерами, FINRA проводить кваліфікаційні іспити, які фахівці з цінних паперів повинні скласти, щоб здійснювати операції з цінними паперами, або контролює інших,

які це роблять. FINRA забезпечує ринок ресурсами, наприклад, BrokerCheck, які допомагають захистити інвесторів.

Управління з регулювання фінансової індустрії (FINRA) є найбільшим незалежним регулюючим органом для компаній з цінних паперів, що працюють у США. FINRA контролює понад 3500 брокерських фірм, 154 000 філій і майже 625 000 зареєстрованих представників компаній з цінних паперів. Ця установа регулює торгівлю акціями, корпоративними облігаціями, ф'ючерсами на цінні папери та опціонами[51].

FINRA має право штрафувати або забороняти діяльність брокерам та брокерським компаніям, які порушують його правила. Вона має право вживати дисциплінарних заходів щодо зареєстрованих осіб або компаній, які порушують галузеві правила.

Для інвесторів, які здійснюють пошук брокера або бажають здійснити перевірку брокера, з яким вже співпрацюють, FINRA підтримує BrokerCheck, що являє собою базу даних брокерів, інвестиційних та фінансових консультантів. BrokerCheck містить інформацію про сертифікати, освіту брокера та будь-які заходи щодо примусових стягнень. BrokerCheck базується на базі даних Центрального реєстраційного депозитарію (CRD) FINRA, яка містить записи фізичних осіб і компаній, що займаються торгівлею цінними паперами в Сполучених Штатах.

Основною перевагою FINRA є захист інвесторів від потенційних зловживань і забезпечення етичної поведінки у фінансовій галузі. Ресурси FINRA, такі як BrokerCheck, дозволяють інвесторам визначити, чи є хтось, хто стверджує, що є брокером, насправді його членом. Забороняючи діяльність брокерів, які порушують її правила поведінки, FINRA зупиняє багато фінансових злочинів. Крім того, FINRA несе відповідальність за ці функції, об'єднавши їх в одній організації [52].

Комісія з цінних паперів і бірж США схвалила консолідацію двох попередніх органів нагляду у липні 2007 року. Оголошуючи про створення, FINRA описала широкий мандат, який включав відповідальність за

«написання правил, тверду експертизу, виконання функції арбітражу та посередництва, а також усі функції, які раніше контролювалися виключно NASD, включаючи регулювання ринку контрактів для Nasdaq, Американської фондової біржі, Міжнародної біржі цінних паперів і Чиказької біржі» [52].

Працюючи під наглядом Комісії з цінних паперів та бірж, фахівці FINRA:

- складають та забезпечують виконання правил, що регулюють етичну діяльність усіх зареєстрованих брокерсько-дилерських фірм і зареєстрованих брокерів у США;
- перевіряють брокерські компанії на відповідність цим правилам;
- сприяють прозорості ринку;
- навчають інвесторів.

FINRA відіграє важливу роль у забезпеченні цілісності фінансової системи США і може стати прикладом для України.

Значного поширення в більшості країн, в т.ч. в Україні, на сьогоднішній день набула Forex-індустрія. Форекс-сайти набувають все більшої популярності і поповнюються значною кількістю форекс-брокерів.

Проте ступінь регулювання діяльності форекс-брокерів, які працюють переважно на валютному ринку, суттєво відрізняється в різних країнах і взагалі не врегульований в Україні.

Результат дослідження юридичних прерогатив для форекс-компаній, умовно поділяються на наступні категорії: європейські ліцензії, спеціалізовані ліцензії, офшорні ліцензовані, офшорні не ліцензовані (табл. 3.1). Якщо в Україні буде прийнято закон щодо регулювання діяльності форекс-дилерів, то вона буде відноситися до другої категорії.

Таблиця 3.1

Класифікація форекс-юрисдикцій [49]

Назва категорії	Форекс-юрисдикції
Європейські ліцензії	Велика Британія (FCA), Кіпр (CySEC), Мальта (MFSA), Німеччина (Ba Fin), Латвія, Естонія, Болгарія
Спеціалізовані ліцензії	Австралія (ASIC), Сполученні Штати Америки (NFA), Японія (Japan FSC), Росія (CRFIN)
Офшорні ліцензовані	Беліз (IFSC), Британські Віргінські Острови (BVIFSC), Лабуан (Labuan FSA), Сейшельські острови (Seychelles FSA)
Офшорні не ліцензовані	Сент-Вінсент та Гренадіни (St. Vincent and the Grenadines FSA), Маршаллові Острови (the Marshall Islands FSA)

У ЄС ключовим правовим актом щодо регулювання фінансових послуг є Директива про ринки фінансових інструментів (MiFID — Markets in Financial Instruments Directive). Відповідно до неї, форекс-брокери є інвестиційними компаніями, які повинні дотримуватися певних обов'язкових вимог, зокрема:

- отримання обов'язкового дозволу на здійснення діяльності від регулятора;
- мінімальний розмір статутного капіталу;
- вжиття заходів, спрямованих на гарантування відшкодування коштів клієнтів у випадку неплатоспроможності компанії;
- облік всіх здійснених транзакцій та інші.

У Великій Британії діяльність Forex-брокерів регулюється та ліцензується Управлінням з фінансового регулювання і нагляду FCA (Financial Conduct Authority), що було створене з метою нормативно-правового регулювання діяльності всіх фінансових установ. FCA являє собою незалежний орган, який підпорядковується тільки казначейству і парламенту Великої Британії. У статуті FCA зазначено, що до його повноважень належить регулювання діяльності компаній, які надають послуги з обміну валюти,

фінансових компанії та ринків фінансових послуг. Діяльність FCA опирається на режим саморегулювання і, на відміну від деяких інших юрисдикцій Європи, зокрема, таких як Кіпр, Мальта та Болгарія, де вимоги до статутного капіталу відомі і чітко сформульовані, заявник ліцензії FCA повинен сам заявити розмір статутного капіталу і обґрунтувати доцільність саме такої його величини.

CySEC (The Cyprus Securities and Exchange Commission) є регулятивним органом фінансового сектору Республіки Кіпр, що одночасно підпадає під дію Європейського закону MiFID. Кіпр є найпопулярнішою європейською країною серед форекс-брокерів завдяки тому, що належить до Європейського Союзу та має найнижчий процент корпоративного податку в Європі, величина якого всього 12,5%. Кіпр створює якісні умови для діяльності форекс-брокерів та брокерів бінарних опціонів, а також це єдина на сьогоднішній день юрисдикція, що регулює та ліцензує діяльність брокерів бінарних опціонів. [48].

Отримати Європейські ліцензії достатньо дорого та складно, але її наявність підвищує статус серед торговців та дає можливість без проблем відкрити корпоративний рахунок для здійснення форекс-діяльності в європейських банках, що однозначно є основною перевагою. Порівняльні характеристики вимог до отримання європейських ліцензій на здійснення діяльності форекс-брокера представлені в табл. 3.2

Таблиця 3.2

Вимоги для отримання європейських ліцензій на здійснення діяльності форекс-брокера [49]

	Велика Британія (FCA)	Кіпр (CySEC)	Мальта (MFSA)	Болгарія
Приблизна загальна вартість	70000-100000 GBP	35000-50000 EUR	30000-40000 EUR	25000 EUR
Час отримання	6-15 місяців	4-8 місяців	6-9 місяців	10-15 місяців

Закінчення табл. 3.2

Статутний капітал	>125000 GBP	125000- 730000 EUR	130000- 700000 EUR	130000-700000 EUR
Необхідність фізичного офісу	Так	Так	Так	Так
Приблизна вартість утримання фізичного офісу	12000-20000 GBP	>10000 EUR	>10000 EUR	>10000 EUR
Вимоги регулятора до звітності жорсткі / помірні / незначні	жорсткі	жорсткі	жорсткі	жорсткі

Вимоги для отримання спеціалізованих ліцензій на здійснення діяльності форекс-брокера, які використовуються в таких країнах, як Австралія, Сполучені Штати Америки, Японія, Росія охарактеризовано в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Вимоги для отримання спеціалізованих ліцензій на здійснення діяльності форекс-брокера [49]

	Австралія (ASIC)	Сполучені Штати Америци (NFA)	Японія (JapanFSC)	Росія (CRFIN)
Приблизна загальна вартість	35000-50000 USD	250000- 500000 USD	250000-500000 USD	3 млн. рублів
Час отримання	6-15 місяців	1-2 роки	1-2 роки	2-4 місяці
Статутний капітал	1 млн. USD	>20 млн. USD	>20 млн. USD	100 млн. рублів.

Закінчення табл. 3.3

Необхідність фізичного офісу	Так	Так	Так	Так
Приблизна вартість утримання фізичного офісу	>15000 USD	>100000 USD	>80000 USD	>1 млн. рублів.
Вимоги регулятора до звітності жорсткі / помірні / незначні	жорсткі	жорсткі	жорсткі	жорсткі

Найбільш популярними офшорними юрисдикціями, в яких здійснюється із ліцензування форекс-діяльності, є: Беліз (IFSC), Британські Віргінські Острови (BVI FSC), Лабуан (FSA Labuan), Сейшельські острови (FSA Seychelles) [48].

Таблиця 3.4

Вимоги для отримання офшорних ліцензій на здійснення діяльності форекс-брокера [49]

	Беліз (IFSC)	Британські Віргінські Острови (BVI FSC)	Лабуан (Labuan FSA)	Сейшельські Острови (Seychelles FSA)
Приблизна загальна вартість	18000-30000 USD	40000 USD	15000 20000 USD	13000 USD
Час отримання	3-5 місяців	8-15 місяців	2-3 місяців	5-6 місяців
Статутний капітал	>100000 USD	>100000 USD	>100000 USD	
Необхідність фізичного офісу	Ні	Так	Так	Так
Приблизна вартість утримання фізичного офісу	-	>3000 USD	>2000 USD	2000-7000 USD
Вимоги регулятора до звітності жорсткі / помірні / незначні	незначні	помірні	помірні	незначні

У більшості країн діяльність Forex-брокерів ліцензується так само, як і інші фінансові послуги. На відміну від цього, Беліз має ліцензійне законодавство, орієнтоване виключно на форекс-бізнес. Міжнародна комісія з фінансових послуг цієї держави IFSC (Belize International Financial Services Commission) здійснює регулювання та ліцензування діяльності форекс-брокерів. Також до з найбільш популярних юрисдикцій серед форекс-брокерів належать Британські Віргінські Острови BVIFSC (British Virgin Islands Financial Services Commission), де сфера фінансових послуг контролюється Комісією з фінансових послуг. [48].

В той же час нерегульованими, найдешевшими та найпростішими з точки зору подання звітності юрисдикціями, де діяльність форекс-брокерів взагалі не потребує зайвого ліцензування, є Сент Вінсент, Гренадіни та Маршаллові Острови.

Так, на офіційному сайті Агентства фінансових послуг Сент-Вінсента та Гренадінів FSA (The Financial Services Authority) зазначено. Що дана установа, не схвалює, не заперечує та не ліцензує діяльність форекс-трейдингу та брокерську діяльність. Аналогічна ситуація і на Маршаллових Островах, де не визначені чіткі вимоги до регулювання форекс-діяльності. Одним із найбільш суттєвих недоліків перелічених юрисдикцій є можливі проблеми з відкриттям корпоративних рахунків на цей вид діяльності у майбутньому.

Останнім часом суттєво зростає кількість форекс-брокерів, які обирають європейські ліцензії — 25%, що є позитивним показником, оскільки більшість компаній піклується про свій статус. Найменш значну частку займають спеціалізовані ліцензії — 10%. До них належать ліцензії Австралії (ASIC), Сполучених Штатів Америки (NFA), Японії (Japan FSC), Росії. Вони є вузькоспеціалізованими і дають право здійснювати діяльність тільки в рамках своєї країни, що не дає можливості роботи для іншої частини трейдерів. Ліцензії не дуже популярні, отримати їх важко, і займає це багато часу [48].

Більшість нових форекс-брокерів вибирають найпростіший варіант — офшорні юрисдикції без ліцензування, на їх частку припадає 35% від загальної

кількості форекс-компаній (рис. 3.1). Це легко пояснити тим, що до цього типу ліцензій висуваються мінімальні вимоги, вони дешеві з точки зору фінансових витрат та мають швидку процедуру отримання.

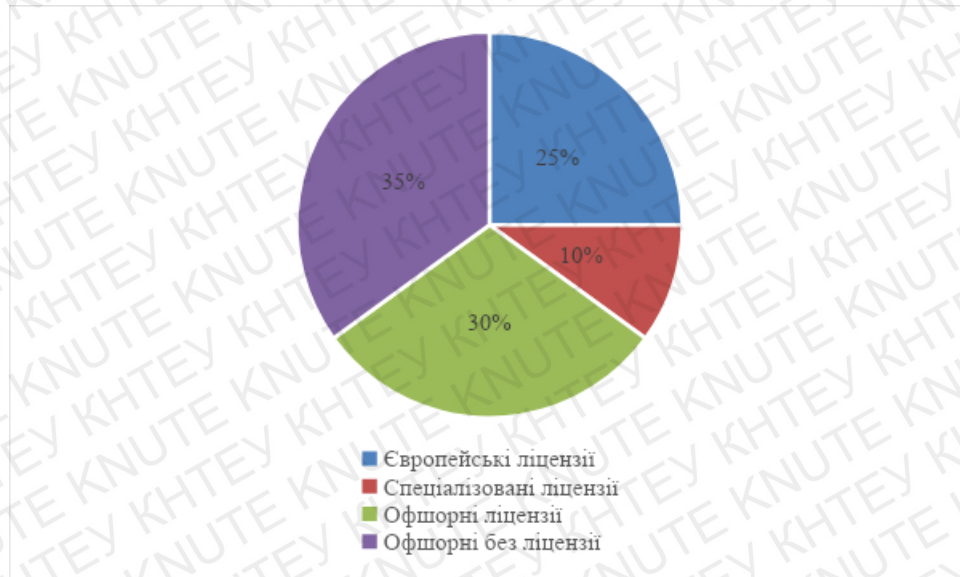

Рис. 3.1. Розподіл форекс-брокерів за видами використовуваних ліцензій [49]

Таким чином, дослідження регулювання діяльності брокерських компаній на фінансових ринках зарубіжних країн показало, що різні країни мають різний рівень такого регулювання і Україні, перш за все доречно орієнтуватись на досвід ЄС та США, де ці питання найбільш врегульовані.

3.2. Шляхи удосконалення регулювання брокерських послуг на фінансовому ринку України

Як показали результати попередніх розділів, найбільш врегульованою на вітчизняному ринку фінансових послуг є діяльність страхових брокерів, брокерська діяльність на ринку цінних паперів, а також діяльність кредитних посередників, визначення яких наведено у відповідних законах. Разом з тим, на сьогодні взагалі не врегульованим в Україні залишається питання діяльності форекс-брокерів, які активно функціонують в нашій країні. Слід зазначити, що на розгляді Верховної ради України вже перебував проект

Закону України «Про діяльність форекс-компаній в Україні» від 08.09.2017 № 3672-д, який пройшов необхідні узгодження з ключовими регуляторами ринку, проте цей проект було відкликано 29.08.2019 року.

Не зважаючи на це, робота з регулюванням ринку Форекс в Україні має продовжуватися. Серед основних векторів такого розвитку є адаптація вітчизняної законодавчої бази до європейських стандартів, зокрема, Директива 2004/39/ЄС «Про ринки фінансових інструментів» (MiFID).

Директива 2004/39/ЄС – регулює роботу брокерів щодо їх ліцензування, фінансової стабільності та деяких аспектів роботи з клієнтами (у плані захисту клієнтських інтересів). Ця директива є обов'язковою для всіх, хто надає послуги третім особам щодо роботи на фінансових ринках та регульованих фінансових інструментів.

Україна вже вибирає європейський шлях розвитку. Це підтверджують політичні події, що недавно відбулися, зокрема – підписання Асоціації з ЄС. У зв'язку з чим вітчизняне законодавство необхідно призводити до певних стандартів. У цьому питанні можна звернути увагу на досвід розвинутих країн, де вже давно склалася система регулювання фінансових ринків.

У країнах ЄС ринок Forex окремо не регулюється. Регулюються інструменти цього ринку: валютні пари, популярні інструменти, що потрапляють під MiFID. Тому компанії, що працюють на Forex, регулюються як решта брокерів, незалежно від того, на якому ринку вони працюють - на біржах, що регулюються, на біржах неєвропейських країн чи на позабіржових ринках типу Forex. Цю частину ринку європейські парламентарі планують врегулювати тоді, коли набере чинності MiFID 2. Він зобов'яже учасників ринку ліцензуватися для торгівлі через електронні системи.

Щоб привести українське законодавство до норм європейського регулювання фінансових інструментів, можна було б піти за двома напрямками: перший – провести усі документи ЄС, включаючи MiFID, в українське правове поле. Регуляція фінансових інструментів – лише вершина нормативної бази, що нарастає за добру сотню років європейської правової

традиції. Другий - взяти те, що стосується слабких сторін форекс-ринку, та оперативно запровадити для відповідального існування цього ринку в країні, зокрема, мова йде про норми щодо захисту клієнтських грошей та прозорості при видачі бонусів.

Введення механізмів регулювання ринку Форекс позитивно позначається на розвитку галузі. По-перше, з цього бізнесу будуть змушені піти недобросовісні дилінгові центри, «кухні», «піраміди». Права клієнтів, при цьому, дотримуватимуться, і репутація ринку з часом значно покращиться. По-друге, до державної казни почнуть надходити доходи від податків, і значно знизиться відтік валюти з країни. Одним словом, це питання не можна нескінченно відкладати на майбутнє, потрібно робити активні кроки. Україна ще має багато чого пройти, перш ніж буде наведено порядок у галузі та буде розроблено конкретні правила ведення бізнесу [48].

У зв'язку з цим, вважаємо за необхідне прийняття такого закону в Україні, оскільки неврегулювання діяльності форекс-брокерів призводить до великої кількості зловживань та шахрайських дій на цьому ринку. Саме тому важливим є прийняття закону, який би регулював функціонування форекс-ринку та діяльність форекс-компаній в Україні, порядок надання їх послуг, а також визначав механізм захисту прав фізичних осіб, які користуються таким послугами

Зокрема, пропонуємо в такому законі, перш, за все надати визначення ключових понять, характерних для сфери Форекс: «форекс-брокер», «форекс-послуга», «форекс-угода», «форекс-компанія», тощо.

До сфери дії запропонованого закону пропонуємо віднести діяльність форекс-брокерів на міжнародному міжбанківському валютному ринку (foreign exchange market) та національному міжбанківському валютному ринку, професійну діяльність з торгівлі позабіржовими фінансовими інструментами, базовим активом яких є фінансові інструменти, що обертаються на форекс-ринку, зокрема валюти.

При цьому пропонується діяльність форекс-брокерів включити до сфери впливу Національного банку України як основного регулятора відносин на валютному ринку.

З метою посилення регулювання їх діяльності форекс-компаніям необхідно надати статус фінансових установ, які даватимуть специфічні фінансові послуги, а також зобов'язати такі компанії бути членами саморегулювних організацій, що ще більше сприятиме підвищенню вимог до їх діяльності, а також рівень довіри до них з боку клієнтів.

До повноважень Національного банку України як регулятора діяльності форекс-брокерів доречно включити:

- 1) встановлення організаційних та правових засад діяльності форекс-брокерів;
- 2) розробку та затвердження ліцензійних умов діяльності форекс-брокерів та інших нормативних актів щодо форекс-ринку;
- 3) ліцензування форекс-брокерів;
- 4) здійснення контролю, за дотриманням форекс-брокерами організаційно-правових засад діяльності та ліцензійних умов, встановлених регулятором;
- 5) застосування заходів впливу за порушення ліцензійних умов та інших вимог до діяльності форекс-брокерів;
- 6) пруденційний нагляд та встановлення обов'язкових економічних нормативів та вимог до фінансової звітності форекс-брокерів.

Важливою вимогою нового закону вважаємо також закріплення обов'язку створення фонду гарантування для захисту інтересів споживачів форекс-послуг, що забезпечить захист їх фінансових інтересів, а також підвищить довіру до діяльності форекс-брокерів.

Запровадження такого закону дозволить створити умови для законного і прозорого функціонування ринку форекс в Україні та створити процеси захисту законних інтересів громадян України - споживачів ринку форекс-послуг.

Прийняття закону щодо діяльності форекс-компаній в Україні сприятиме інтеграційним процесам України до ЄС, дозволить зблизити вітчизняне та європейське законодавство в рамках підписаної Угоди про асоціацію з країнами ЄС. Даний закон буде мати позитивні наслідки і для форекс-компаній, адже буде сприяти розширенню ринку форекс-послуг. Крім того, він буде корисним для споживачів форекс-послуг, тому що дозволить захистити їх права і кошти від недобросовісних форекс-компаній.

Розглядаючи шляхи удосконалення регулювання брокерських послуг на фінансовому ринку України визначимо особливості подальшого розвитку та регулювання страхових брокерів.

Враховуючи важливе значення страхового посередництва для належного функціонування страхового ринку, Рада міністрів ЄС у 2002 р. затвердила Директиву «Про посередництво у страхуванні», що суттєво вплинуло на покращення системи регулювання діяльності страхових брокерів і агентів. Регуляторні норми Директиви спрямовані на усунення бар'єрів для здійснення страхового посередництва в межах ЄС та на покращення захисту прав споживачів та гарантування однакового підходу до регулювання діяльності фізичних і юридичних осіб, які розповсюджують страхові послуги [6].

Тому у країнах ЄС законодавство, що регулює діяльність страхових посередників, передбачає порядок їх реєстрації, вимоги до рівня професійної підготовки та надання інформації, а також необхідність фінансових гарантій покриття відповідальності, що виникає при посередницькій діяльності. Реєстрація дозволяє контрольно-ревізійним службам і клієнтам перевіряти ділові зв'язки посередників і визначати наскільки посередник відповідає встановленим критеріям. Сам факт реєстрації посередника свідчить про наявність попереднього етапу отримання дозволу та попередню перевірку його кваліфікації [1].

Натомість Україна значно відстає від зарубіжних країн щодо рівня залучення страхових посередників до розповсюдження страхових полісів,

оскільки протягом останніх років діяльність посередників на вітчизняному страховому ринку не розвивалась, а сьогодні спостерігається значне зменшення її активності. Про це свідчить те, що за своїми кількісними характеристиками національний ринок страхових посередників кардинально відрізняється від переважної більшості західних країн.

Для вітчизняного страхового ринку важливим є питання професіоналізму страхових брокерів, оскільки для успішної діяльності вони мають володіти необхідними знаннями та навичками в страхуванні, а також положеннями вітчизняного законодавства, котрі регулюють проведення страхових операцій. Приріст кількості страхових брокерів залишається низьким, а обсяги залучення їх послуг незначними, не зважаючи на те, що регулюючі та фіскальні органи здійснюють спроби вдосконалення діяльності посередників. З метою підвищення стандартів діяльності страхових брокерів на ринку насамперед, запровадження обов'язкового страхування професійної відповідальності страхових брокерів, що є вкрай необхідним в Україні. У більшості європейських країн страхування відповідальності здійснюється при отриманні ліцензії брокером і його реєстрації, що надає клієнтам упевненості в якості послуг і професіоналізмі обраного посередника. Відмова багатьох потенційних клієнтів від послуг посередників та оформлення договору страхування самостійно, через офіс страховика пояснюється низьким рівнем доходів населення в країні та мірою довіри як до посередників, так і до страхування загалом. Тому сьогодні важливо формувати правильне бачення та довіру населення до посередницьких послуг через освітні заклади, засоби масової інформації, використання Multi Level Marketing. Також необхідним є:

- введення практики аудиторських перевірок страхових брокерів;
- удосконалення законодавчих вимог щодо регулювання посередницької діяльності, зокрема зниження податкового навантаження та запровадження міжнародних стандартів у законодавстві.

Ще одним важливим регуляторним заходом на рівні держави є затвердження і запровадження в практику професійного стандарту страхового

брокера, складовими якого повинні стати його професійні дії, необхідні вміння, знання та інші характеристики.

Професійні дії страхового брокера повинні включати: збір інформації про постачальників страхових (перестраховувальних) послуг; аналіз інформації про постачальників страхових (перестраховувальних) послуг; узагальнення інформації про постачальників страхових (перестраховувальних) послуг; збір інформації про наявні на страховому ринку програми страхування (перестраховування); аналіз наявних на страховому ринку програм страхування (перестраховування); систематизація інформації щодо наявних на страховому ринку програм страхування (перестраховування).

В якості необхідних вмінь страхового брокера доречно закріпити: застосування методів маркетингових досліджень вивчення ринку страхових (перестраховувальних) послуг; оцінку фінансової стійкості та платоспроможності постачальників страхових (перестраховувальних) послуг; систематизацію інформації про постачальників страхових (перестраховувальних) послуг; аналіз пропозиції на страховому (перестраховувальному) ринку; вироблення сегментації страхового (перестраховувального) ринку; проводити кількісний аналіз програм страхування (перестраховування); проведення якісного аналізу програм страхування (перестраховування).

Необхідними знаннями страхового брокера повинні бути знання: цивільного законодавства України; міжнародного законодавства у сфері страхування; нормативно-правових документів у сфері страхування; теорії страхування; страхової справи; фінансового аналізу (зокрема фінансового аналізу діяльності страхової організації); економічного аналізу; світової економіки; макроекономіки; міжнародних економічних відносин; основ маркетингу; маркетингу страхових послуг;

Також страховому брокеру необхідно володіти комп'ютерними технологіями на рівні користувача та англійською мовою у сфері страхування.

Запровадження запропонованого стандарту діяльності страхового брокера сприятиме підвищенню якості надання його послуг.

Також перспективним напрямком регулювання діяльності страхових брокерів вважаємо запровадження рейтингової оцінки діяльності страхових брокерів, яку буде доречно використовувати регулятору або саморегульвним організаціям для формування зведеного рейтингу страхових брокерів. З цією метою пропонуємо застосовувати скорингову систему оцінки. Приклади скорингових карт для оцінки даних, отриманих від страхових брокерів, а також список питань для скорингової програми оцінки страхового брокера, які використовуються в європейській практиці, представлені в табл. 3.5 та додатку А).

Таблиця 3.5

Приклад 1 скорингової карти для оцінки страхового брокера

Критерій оцінки	Максимальний рейтинг %	Брокер 1		Брокер 2		Брокер 3		Брокер 4	
		Т %	П %	Т %	П %	Т %	П %	Т %	П %
Інформація про компанію	10	0	0	0	0	0	0	0	0
Команда та пропозиції послуг	30	0	0	0	0	0	0	0	0
Схема нагородження	30	0	0	0	0	0	0	0	0
Основні послуги	30	0	0	0	0	0	0	0	0
Підсумкова зважена оцінка		0	0	0	0	0	0	0	0

Т – рейтинг після перегляду тендерної документації

П – рейтинг після презентації брокера

*Примітка: складено автором за джерелами [46]

Список експертних питань для побудови скорингової моделі:

- на обслуговуванні підприємств якого сектора спеціалізується брокер?

- скільки людей в команді, і яким досвідом вони володіють в рамках брокерської організації?
- чи надав брокер рекомендації інших клієнтів, що працюють на відповідному ринку, клієнтів, зареєстрованих на фондових біржах, або клієнтів, чий профіль ризиків аналогічний профілю ризиків компанії?
- яка якість наданих рекомендацій?
- які послуги надавав брокер цим клієнтам, і як довго він з ними співпрацював?
- володіє брокер достатніми можливостями для того, щоб задовольнити потенційні потреби і виконувати вимоги ?
- чи привів брокер приклади аналогічних ситуацій, коли йому доводилося вносити зміни в обсяг послуг, що надаються в результаті змінилися потреб клієнта?
- чи може брокер забезпечити готовність своєї команди до виконання більшого обсягу вимог?
- продемонстрував чи брокер свою готовність і бажання вибудувати партнерські компаніїю?
- чи має брокер достатній ліміт страхового покриття на той випадок, якщо буде потрібно пред'явити вимоги?
- чи визначив брокер межі своєї відповідальності (при виникненні ситуації врегулювання збитку)?

Таким чином, основною відмінністю європейської практики вибору страхового брокера є підвищена увага до нематеріальних чинників стану справ страхового брокера. Європейські компанії вище оцінюють значимість репутаційного ризику, лояльність поточних і минулих клієнтів, досвід придбання ризикового покриття для клієнтів та інші нематеріальні характеристики стану бізнесу страхового брокера. Для здійснення більш детальної оцінки нематеріальної складової європейські компанії застосовують скорингові методи оцінки брокерів.

Ефективність проведення скорингових оцінок вважається вищою до початку збору офіційної документації, так як це дає можливість оцінити

брокерську компанію при виконанні нею щоденної операційної діяльності (до початку спеціальної підготовки до участі в тендері).

На основі систематизації розглянутих методик ми пропонуємо удосконалену методику, що базується на основі скорингових розрахунків, яку вважаємо за доречне використовувати для оцінки діяльності вітчизняних страхових брокерів (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Пропозиції щодо критеріїв для побудови рейтингової оцінки страхових брокерів України та їх значень

Критерій	Вага	Оцінка
Досвід роботи	0,05	Термін менше 1 року – 0 Термін від 1 до 3 років – 1 Термін більше 3 років – 2
Досвід врегулювання збитків останні три роки	0,05	Так -1 Ні -0
Наявність кваліфікованих фахівців в галузі страхування за фахом «брокер»	0,08	Менше трьох фахівців - 0 Від трьох до семи фахівців включно – 1 Вісім фахівців і більше -2
Наявність кваліфікованих фахівців в галузі страхування	0,08	Фахівці відсутні - 0 Від одного до чотирьох фахівців включно - 1 П'ять і більше фахівців - 2
Суміщення посад: засновник (власник). керівник та / або головний бухгалтер представлені в одній особі	0,05	Присутній факт суміщення посад - 1 Немає факту суміщення посад - 0
Наявність і готовність надати замовнику доступ до інформаційних ресурсів з необхідними даними	0,05	Необхідний доступ до інформації про: а) структуру і кількісні показники страхового захисту організацій, аналогічних замовнику, за основними параметрами (структура розміщення, страхове покриття, ліміти, франшизи, вартість і т. п.) - б) збитки, що відбулися і були врегульовані у відповідній галузі; в) зміни в законодавстві, загально визнаних формулюваннях договорів страхування, що впливають на страхове покриття замовника, появу нових страхових продуктів (надати довідку у довільній формі за підписом уповноваженої особи учасника).

Закінчення табл. 3.6

Наявність в учасника або у його дочірніх / залежних / материнських організацій рекомендацій від підприємств відповідної галузі, з оборотом не менше 1 млрд дол. США в рік, із зазначенням адреси та контактних даних менеджера з управління ризиками (на бланку підприємства)	0,05	Менше трьох рекомендацій - 0 Від трьох до п'яти рекомендацій включно - 1 Шість і більше рекомендацій -2
Рівень ризику за індексом належної обачності	0,05	Дуже високий рівень ризику - 1 Високий рівень ризику - 2 Середній або нижче середнього рівень ризику - 3
Відсутність прибутку в звітному періоді	0,04	Прибуток у звітному періоді негативний або дорівнює нулю - 0 Позитивний прибуток в звітному періоді - 1
Відсутність прибутку за попередній період (рік)	0,04	Прибуток в попередньому періоді негативний або дорівнює нулю - 0 Позитивний прибуток в попередньому періоді - 1
Наявність перед бюджетом простроченої заборгованості зі сплати податків в розмірі не більше 1% валюти балансу	0,06	Наявність простроченої заборгованості перед бюджетом - 0 Відсутність простроченої заборгованості перед бюджетом - 1
Команда та пропозиції послуг	0,04	Менше 5 фахівців – 0 Від 5 до 10 фахівців – 1 Більше 10 фахівців – 2
Процес врегулювання конфліктів	0,06	Ні – 0 Так – 1
Страховання професійної відповідальності	0,07	Ні – 0 Так – 1

*Примітка: складено автором

Описана удосконалена методика оцінювання діяльності страхових брокерів дасть можливість проводити рейтингування страхових брокерів України з боку регулятора, що допомагатиме замовникам обирати найпривабливіших страхових брокерів під свої потреби.

Таким чином, запропоновані заходи щодо врегулювання діяльності форекс-брокерів в Україні та підвищення рівня регулювання страхових та перестрахових брокерів сприятиме розвитку брокерської діяльності на фінансовому ринку.

ВИСНОВКИ

Реформований вітчизняний ринок брокерських послуг має стати однією зі складових фундаменту, котрий забезпечить розбудову в Україні стійкої й прозорої фінансової системи, котра сприятиме подоланню викликів і загроз, які постали перед нашою країною, її довгостроковому економічному зростанню, фінансовій безпеці, а також уможливить її інтеграцію в європейський економічний простір. Такий комплексний підхід до реформування ринку посередницьких послуг дасть потужний імпульс для досягнення високого рівня розвитку національної економіки.

Перспективи подальших досліджень окресленої проблематики вбачаються в розробленні доктринальної моделі проекту Середньострокова програма розвитку ринку посередницьких послуг в Україні, яка повинна бути стратегічно переглянута і ґрунтуватися на цілісній інтегративній моделі верховенства закону і галузевих правових принципах, є одним з компонентів. Це повинен бути вектор розвитку внутрішній ринок посередницьких послуг з відповідними затвердженими фінансовими показниками.

Зокрема, програмний документ повинен передбачати зростання ролі ринку посередницьких послуг в процесах перерозподілу фінансових ресурсів, їх накопичення для вирішення пріоритетних державних завдань, а також розширення інвестиційних можливостей для професійних учасників цього ринку; створення цілісної та ефективною системи ринку посередницьких послуг і відповідних фінансових інститутів; постійне збільшення його капіталізації та розширення практики залучення інвестицій з використанням інструментів ринку посередницьких послуг; документ повинен містити відповідні заходи, спрямовані на реалізацію концептуальних основ розвитку діяльності фінансових посередників, а саме: підвищення інтересів споживачів в брокерських, дилерських, андеррайтингових, кредитних, валютних, страхових послугах і управління цінними паперами; забезпечення стабільності розвитку ринку посередницьких послуг за рахунок підвищення прозорості діяльності професійних учасників ринку фінансових послуг; створення

адекватної системи професійної підготовки і сертифікації фінансових посередників і надання державної підтримки наукових досліджень (фундаментальних і прикладних) в цій області; підвищення рівня фінансової культури, поліпшення позицій України в рейтингах Світового банку по відношенню до показників страхового ринку, кредитного ринку, обсяг торгів цінними паперами та відношення обсягу торгів цінними паперами до ВВП, зростання індексу фондового ринку (S & P), індексу рівня захисту інвесторів, впровадження принципів побудови ринку IOSCO інфраструктури (PFMI) і положень законодавства ЄС, зокрема вимог CSDR, EMIR, MiFID AI, MiFIR, PFMI, інших директив ЄС, що регулюють досліджувані питання, адаптованих для українського ринку, отримання статусу Advanced Emerging, а також проведення єдиної державної політики щодо поліпшення інвестиційного клімату держави.

Ринки небанківських фінансових послуг є невід'ємною частиною світової фінансової системи України. Результати їхньої діяльності залежать від стану економіки держави, ВВП, розміру середньої заробітної плати та середньої пенсії громадян та інших факторів. Основне завдання розвитку ринків небанківських послуг та, зокрема, страхового ринку – їхня інтеграція у європейський фінансовий простір. Ринок страхування в Україні має потенціал розвитку, але поки що значно поступається аналогічним ринкам у країнах Європейського Союзу.

На сьогодні взагалі не врегульованим в Україні залишається питання діяльності форекс-брокерів, а саме відповідний закон «Про діяльність форекс-компаній в Україні». Запровадження такого закону дозволить створити умови для законного і прозорого функціонування ринку форекс в Україні та створити процеси захисту законних інтересів громадян України - споживачів ринку форекс-послуг.

Робота з регулюванням ринку Форекс в Україні має продовжуватися. Середина основних векторів щодо розробки проекту є адаптація закону до

законодавчої бази. Саме проходження норм законопроекту Директива 2004/39/ЄС «Про ринки фінансових інструментів» (MiFID).

Для вітчизняного страхового ринку важливим є питання професіоналізму страхових брокерів, оскільки для успішної діяльності вони мають володіти необхідними знаннями та навичками в страхуванні, а також положеннями вітчизняного законодавства, котрі регулюють проведення страхових операцій. Ще одним важливим регуляторним заходом на рівні держави є затвердження і запровадження в практику професійного стандарту страхового брокера, складовими якого повинні стати його професійні дії, необхідні вміння, знання та інші характеристики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базилевич В., Шелудько В. Вірченко В. та ін. Фондовий ринок: підручник / за ред. В. Базилевича. Київ: Знання, 2015. 621 с.
2. Берлач А.І. та ін.. Організаційно-правові основи біржової діяльності. URL: <http://in1.com.ua/book/13702/12459/>
3. Біла книга. «Майбутнє регулювання ринку страхування в Україні», НБУ. Київ, Квітень 2020 28 с. / НБУ. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/White_paper_insurance_fin_pr_2020-04-22.pdf?v=4
4. Васильєва С.І., Бондар Н.С. Брокерська контора, роль і місце її в біржовій діяльності. URL: http://www.rusnauka.com/18_EN_2009/Economics/48581.doc.htm
5. Віленчук О. М. Теоретико-методичні засади дослідження страхування, як економічної категорії. *Економіка України*. 2015. № 7. С. 18–28.
6. Долойко А. С. Ринок страхування життя в Україні та його інфраструктура. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 5. С. 32–36. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/5_2018/8.pdf
7. Кармазіна С.С. Розвиток страхового посередництва в Україні. *Финансовые услуги*. 2016. № 3–4. С. 7–12. URL: www.irbisbuv.gov.ua/cgibin/irbis_nbu/
8. Кіберполіція викрила шахрайську схему фінансового брокера у Києві. *Національна поліція України*. URL: [https://cyberpolice.gov.ua/news/kiberpolicziyavykrylashaxrajsku\\$sxemufinansovogobrokeraukuuevi8986/](https://cyberpolice.gov.ua/news/kiberpolicziyavykrylashaxrajsku$sxemufinansovogobrokeraukuuevi8986/)
9. Клименко О. В. Напрями вдосконалення регулювання ринку страхування. *Економіка України*. 2019. № 7–8. С. 55–69.

10. Клименко О. В. Наукові і прикладні аспекти державного регулювання діяльності страхового ринку. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 10. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/10_2019/48.pdf
11. Клименко О. В. Ринки небанківських фінансових послуг: питання стійкості в умовах економічної кризи. *Економіка та держава*. 2016. № 4. С. 96–101.
12. Клименко О. В. Транспортне запізнювання реакції ринків небанківських фінансових послуг на зміни показників економіки України. *Економіка та держава*. 2017. № 9. С. 113–116.
13. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. – URL: <http://www.nssmc.gov.ua/>
14. Національная ассоциация участников фондового рынка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.naufor.ru/>
15. Національний банк та Нацкомфінпослуг уклали меморандум про співпрацю / НБУ. URL: [https:// bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniybanktanatskom-finposluguklalimemorandumprospivpratsyu](https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniybanktanatskom-finposluguklalimemorandumprospivpratsyu)
16. НКЦПФР: Нові вимоги до торговців цінними паперами дадуть їм більше можливостей і краще захищатимуть інвесторів. Київ, 2020. НКЦПФР. URL: [https:// URL: www.nssmc.gov.ua/nktspfrnovivymohydotorhovtsivtsinnymypaperamydadutimbilshemozhlyvosteiikrashchezakhyshchatymutininvestoriv/](https://www.nssmc.gov.ua/nktspfrnovivymohydotorhovtsivtsinnymypaperamydadutimbilshemozhlyvosteiikrashchezakhyshchatymutininvestoriv/)
17. Озерчук О.В. Види брокерської діяльності на фінансовому ринку України: *Модернізація фінансово-кредитної системи*: матеріали всеукр. наук.практ. конф.(Київ, 27 березня 2018 р.) / відп. ред. Н.П. Шульга. Київ, Київ. нац. торг.екон. ун-т, 2018. С. 97—99.
18. Орленко Б.М. Брокерство та дилерство на ринку цінних паперів в Україні та США: порівняльний аналіз. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2015. Вип. 33 (1). С. 172—177.

19. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Річний звіт НКЦПФР за 2020 р. URL: https://www.nssmc.gov.ua/wpcontent/uploads/2020/06/zvit2019_web.pdf
20. Офіційний сайт компанії Форекс-брокер. URL: <https://fx-private.com/>
21. Офіційний сайт Міжнародного об'єднання форекс-трейдерів. URL: <https://tradersunion.com/ru/o-nas/>
22. Підсумки діяльності страхових компаній / Офіційний сайт НБУ . URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic>
23. Приказюк Н.В. Діяльність страхових брокерів в Україні та її регулювання. *Ефективна економіка*. 2013. №2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1780>
24. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів: Закон України від 17.10.2019 №2284 / Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67117
25. Про впорядкування діяльності кредитних посередників у сфері споживчого кредитування на ринку банківських послуг: Постанова Правління НБУ від 08.06.2017 №50 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005050017#Text>
26. Про споживче кредитування: Закон України від 15.11.2016 №1734-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/173419#Text>
27. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 №85/96\$BP / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96%D0%B2%D1%80#Text>
28. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 №3480-IV / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480\\$15#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480$15#Text)

29. Проблеми розвитку фінансів та фінансової науки (13-14 травня 2019 р., м. Покровськ) / Уклад. Антоненко В. М. – Покровськ: ДонНТУ, 2019. 305 с. С. 191-193. URL: <https://scholar.google.com.ua/scholar?oi=bibs&cluster=7054369782949756294&btnI=1&hl=uk>
30. Пурій Г. М. Страховий ринок України: сучасний стан та проблеми розвитку. *Ефективна економіка*: електрон. журн. 2018. № 10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6609>
31. Реєстр (перелік) кредитних посередників банків / НБУ. URL: https://bank.gov.ua/ca_view/
32. Рубцова Н. М., Мазурова І. В. Інфраструктура страхового ринку України. Тези Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Сталий розвиток країни в рамках Європейської інтеграції», 7 листопада 2019 року. – Житомир: «Житомирська політехніка», 2019. 180 с. С. 168 URL: <https://scholar.google.com.ua/scholar?oi=bibs&cluster=242722025918747605&btnI=1&hl=uk>
33. Рубцова Н.М. Стан та перспективи розвитку страхового посередництва в Україні. Сучасний рух науки: тези доповідей X міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 2-3 квітня 2020 р. Міжнародний електронний науковопрактичний журнал WayScience. Дніпро, 2020. Т.2. 781 с. С. 337-342 URL: <https://scholar.google.com.ua/scholar?oi=bibs&cluster=8239045796882278190&btnI=1&hl=uk>
34. Рубцова Н.М., Мазурова І. В. Роль страхових посередників на страховому ринку України. *Актуальні соціально-економічні проблеми держави і регіонів*. Збірка матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 50- річчю факультету економіки та менеджменту ДонНТУ. Т. 2. Секція 2:
35. Рубцова Н.М., Мазурова І.В. Особливості розвитку страхового посередництва в Україні. Збірник матеріалів XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Управління соціально-економічним розвитком

регіонів та держави» / за ред. А.В. Череп. Запоріжжя : Видавництво ЗНУ, 2019. 314 с. С. 215-217. URL: <https://scholar.google.com.ua/scholar?oi=bibs&cluster=8871005312209957481&btnI=1&hl=uk>

36. Страхові брокери України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.ukrstrahovanie.com.ua/brokers>.

37. Устав некоммерческого партнёрства «Комиссия по Регулированию Отношений Участников Финансовых Рынков». – URL: http://kroufr.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=43&Itemid=71

38. Федеральный закон «О некоммерческих организациях». – URL: <http://www.zakonrf.info/zakon-o-nekommercheskih-organizaciyah/>

39. Фонд «Індекс Української біржі» / Кінто URL: <http://www.kinto.com/etf/ux.html>

40. Кто такой брокер (брокерська компанія) простими словами — огляд поняття + види брокерів, їх функції і принцип роботи. URL: <https://biznescat.com/informatsiia/81khtotakijbroker.html>

41. Центр регулирования внебиржевых финансовых инструментов и технологий. URL: <http://www.crfn.ru/ru/purpose-of-creation>

42. Чем Forex обогатит ФСФР . «Коммерсантъ-Online», 2012. URL: <http://www.kommersant.ru/doc/2077649>

43. Business Insurance ranks the 100 largest U. S. insurance brokerage firms. URL: <https://www.businessinsurance.com/article/00010101/NEWS06/912325911/BI-Top-100#>

44. European Insurance — Key Facts. September 2019. URL[^] <https://www.insuranceurope.eu/sites/default/files/attachments/European%20insurance%20—%20Key%20facts.pdf>

45. Figures on insurance intermediaries in Europe: BIPAR Report 2019. URL: <https://brokersireland.ie/wp-content/uploads/2020/01/BIPAR-report-Figures-on-insurance-intermediaries-Dec2019.pdf>

46. Insurance Fact Book 2019: Top 10 Global Insurance Brokers By Revenues. URL: https://www.iii.org/sites/default/files/docs/pdf/insurance_factbook_2019.pdf
47. Statista. The Statistics Portal. URL: <https://www.statista.com/statistics/261909/leading-global-insurance-brokers-byrevenue-as-of-2012/>
48. Top Cloud Services for Small Businesses. URL: <http://www.pcmag.com/article2/0,2817,2361500,00.asp>
49. Лазнева І.О., Бренер А.В., Аналіз видів forex-юрисдикцій у контексті необхідності регулювання ринку forex в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки* 2016. Випуск 10. С. 823–828.
50. Записка до проекту Закону України від 08.09.2017 № 3672-д Режим доступу <https://ips.ligazakon.net/document/view/GH2U07LA>
51. Official site FINRA. Режим доступу <https://www.finra.org/#/>
52. Web-site Investopedia <https://www.investopedia.com/terms/f/finra.asp>
53. Офіційний сайт компанії Форекс-брокер. URL: <https://fx-private.com/>

Приклад 2 скорингової карти для оцінки страхового брокера

Критерій оцінки	Максимальний рейтинг %	Брокер 1		Брокер 2		Брокер 3		Брокер 4	
		Т%	П%	Т%	П%	Т%	П%	Т%	П%
Досвід придбання страхового покриття	35	0	0	0	0	0	0	0	0
Можливість надання рекомендацій існуючих клієнтів	20	0	0	0	0	0	0	0	0
Гнучкий підхід і здатність відповідати стратегічним потребам і вимогам компанії, в тому числі можливість роботи з компанією по всьому світу	25	0	0	0	0	0	0	0	0
Розмір і характер покриття професійної відповідальності, яку несе брокер щодо помилок, упущень	20	0	0	0	0	0	0	0	0
Всього	100	0	0	0	0	0	0	0	0
Підсумкова зважена оцінка	10	0	0	0	0	0	0	0	0

*Примітка: складено автором за джерелами [46]